

A treia Olimpiadă internațională de lingvistică teoretică, matematică și aplicată

Olanda, Leiden, 8–12 august 2005

Probleme pentru competiția individuală

Reguli pentru definisarea rezolvării problemelor

1. Nu copiați condițiile. Rezolvați fiecare problemă pe o foaie (sau foi) separată, scriind pe fiecare foaie numărul problemei, numărul lucrării dumneavoastră și numele dumneavoastră de familie. Numai astfel este garantat controlul exact al rezultatelor, obținute de dumneavoastră.

2. Argumentați răspunsurile obținute. Răspuns dat fără orice explicație, chiar dacă este absolut corect, va primi o evaluare scăzută.

Problema №1 (20 de puncte)

Sunt date propoziții în limba tzotzil¹ (dialectul de San Lorenzo Zinacantán) și traduceri lor:

1. 'Oy 'ox 'ixim ta ana nax.	Tu astăzi ai avut porumb acasă.
2. Bu 'oy 'ox li Romin e 'ok'ob?	Unde va fi Domingo mâine?
3. Ch'abal 'ox chenek' ta jp'in po'ot.	În oala mea în curând nu va fi fasole.
4. Mi 'oy 'ox k'in ta Jobel 'ok'ob?	Va fi sărbătoare în San Cristóbal mâine?
5. 'Oy chan-vun ta batz'i k'op ta Jobel.	În San Cristóbal este școala în limba tzotzil.
6. Mi 'oy sbatz'i chi'il li Xun e?	Are Juan un prieten adevărat?
7. Muk' bu li Xunka e.	Juana nu e nicăieri.
8. 'Oy 'ox jlekil na po'ot.	Eu voi avea în curând o casă frumoasă.
9. Mi 'oy 'ox chan-vun ta Jobel junabi?	Era școală în San Cristóbal anul trecut?
10. Mi 'oy 'ixim ta p'in lavie?	Este porumb în oală astăzi?
11. Ch'abal schenek' lavie.	Astăzi el nu are fasole.
12. 'Oy 'ox lekil vob ta k'in lavie.	Astăzi la sărbătoare va fi muzica frumoasă.
13. K'usi 'oy 'ox ta achan-vun volje?	Ce aveai tu ieri la școală?
14. Bu 'oy 'ox k'op nax?	Unde era convorbirea astăzi?
15. Ch'abal 'ox schi'il li Romin e junabi.	Anul trecut Domingo nu avea prieten.

Subproblema 1. Traduceți în română:

16. Ch'abal alekil 'ixim.
17. Mi 'oy 'ox vob ta k'in?
18. K'usi 'oy 'ox ta Mexico lavie?
19. 'Oy 'ox k'op ta batz'i k'op ta jna volje.

Dacă considerați că unele propoziții pot fi traduse în mai multe feluri, notați aceasta.

Subproblema 2. Traduceți în limba tzotzil:

20. Unde este sărbătoare astăzi?
21. În oală astăzi nu era nimic.
22. Tu ai o casă adevărată.
23. Va fi Juana în San Cristóbal mâine?
24. În curând el nu va avea oală.

Notă. x este consoană, apropiată de românescul ș; j este consoană, apropiată de românescul h; p', t', tz', ch', k', ' sunt sunete consonantice specifice ale limbii tzotzil.

¹ Limba *tzotzil* face parte din familia de limbi maya. Se vorbește de peste 100 000 de persoane în Mexic.

Problema №2 (20 de puncte)

Sunt date cuvinte și îmbinări de cuvinte în limba lango² și traduceri lor în ordine arbitrară: dyè òt, dyè tyèn, gìn, gìn wìc, níg, níg wàṅ, òt cèm, wìc òt glob ocular, grăunte, acoperiș, haină, podea, restaurant, talpă, pălărie

Subproblema 1. Arătați traduceri corecte.

Subproblema 2. Traduceți în română: cèm, dyè.

Subproblema 3. Traduceți în limba lango: fereastră.

Notă. ṅ, ṅ sunt consoane specifice; iar ɔ, ε – vocale specifice ale limbii lango. Semnele «´» și «`» desemnează așa numitele tonuri (un nivel mai ridicat sau mai scăzut al vocii în timpul rostirii silabei).

Problema №3 (20 de puncte)

Sunt date numerale din limba mansi³ (în transcriere latină):

8	ńollow
15	atxujplow
49	atlow nopəl ontəllow
50	atlow
99	ontəlsāt ontəllow
555	xōtsātn xōtlow nopəl at
900	ontəllowsāt
918	ontəllowsāt ńollowxujplow

Subproblema 1. Definiți sensurile numeralelor din limba mansi:

atsātn at
ńolsāt nopəl xōt
ontəllowsātn ontəllowxujplow

Subproblema 2. Notați în limba mansi numerele: 58, 80, 716.

Notă. ń este consoană, iar ə — vocală. Bara deasupra unei vocale marchează lungimea.

² Limba *lango* face parte din grupul nilot al familiei limbilor nilo-sahariene. Se vorbește de mai mult de 900 000 de persoane în Uganda.

³ Limba *mansi* face parte din grupul ob-ugric, ramura fino-ugrică al familiei de limbi uralice. Se vorbește de aproximativ 3000 de persoane în Siberia de Vest (în județul autonom Hanti-Mansiiski și în regiunea Sverdlovsk în Rusia).

Problema №4 (20 de puncte)*Dedicată Xeniei Ghiliarova*

Sunt date îmbinări de cuvinte în limba yoruba⁴ (în transcriere fonetică) și traduceri lor literale în română:

1. [aɟɔ ɔkɔ] câinele soțului
2. [ìlé elu] orașul străinului
3. [igi ìyá] arborele mamei
4. [ɔka àɟé] soțul vrăjitoarei
5. [ìfó owó] iubirea banilor (adică *aviditate de bani*)
6. [èbó orí] apropierea capului (adică *lângă cap*)
7. [ìyá alé] mama casei (adică *stăpână, prima soție*)
8. [àɟé èlú] vrăjitoarea orașului (adică *vrăjitoarea de oraș*)
9. [àké egi] toporul arborelui (adică *topor de lemn*)
10. [owó olé] banii casei (adică *chirie pentru casă*)
11. [ìlú ùfé] orașul iubirii
12. [orá aɟá] capul câinelui
13. [igɔ ɔkɔ] arborele soțului

Subproblema 1. Traduceți în română:

14. [owá àké]
15. [èbá àlú]
16. [ɔkɔ òyá]
17. [aɟé elu]

Subproblema 2. Traduceți în limba yoruba:

18. capul arborelui (adică *vârful pomului*)
19. orașul vrăjitoarei
20. casa iubirii (*locul mitic al facerii primilor oameni*)
21. toporul soțului

Notă. ɟ și y sunt consoane în limba yoruba; ε și ɔ sunt vocale specifice (apropiate respectiv de e și o). Semnele «́» și «̀» desemnează așa numitele tonuri (un nivel mai ridicat sau mai scăzut al vocii în timpul rostirii silabei).

⁴ Limba *yoruba* face parte din grupul kwa al familiei limbilor nigero-congoleze. Se vorbește de peste 20 de milioane de locuitori în Nigeria și în țările învecinate.

Problema №5 (20 de puncte)

În limba lituaniană⁵, în declinarea substantivelor după număr și caz, accentul își poate schimba locul, adică poate să cadă pe silabe diferite în forme diferite ale cuvântului. Schema, după care se modifică locul accentului, se numește paradigma accentuală a substantivului.

Silabele în lituaniană sunt de două tipuri. Dacă accentul cade pe silaba din primul tip, ea are intonație descendentă, care este notată cu semnul «´», de exemplu: *ie, ó, ál*. Dacă accentul cade pe silaba din al doilea tip, ea are intonație ascendentă, care este notată cu semnul «~», de exemplu: *añ, ò, iě*.

În cadrul aceleiași radical și al aceleiași desinențe, tipul silabei nu se schimbă niciodată. De exemplu, radicalul *liep* sub accent are mereu intonație descendentă, iar desinența cazului nominativ plural *os* — ascendentă.

Următoarele exemple ilustrează cele patru tipuri principale de paradigme accentuale ale substantivelor în limba lituaniană (în limba contemporană ele nu sunt chiar așa, dar pentru problema noastră aceasta nu are importanță):

Paradigma	1	2	3	4
Exemplu	tei	mână	cap	iarnă
Nom. sg.	<i>liepo</i>	<i>rankó</i>	<i>galvó</i>	<i>žiemó</i>
Gen. sg.	<i>liepos</i>	<i>rañkos</i>	<i>galvõs</i>	<i>žiemõs</i>
Nom. pl.	<i>liepos</i>	<i>rañkos</i>	<i>gálvos</i>	<i>žiemos</i>
Acuz. pl.	<i>liepaNs</i>	<i>rankáNs</i>	<i>gálvaNs</i>	<i>žiemáNs</i>

La sfârșitul secolului al XIX-lea, studiind paradigmele accentuale ale substantivelor lituaniene, marele lingvist elvețian Ferdinand de Saussure a ajuns la concluzia că, la un stadiu anterior al dezvoltării limbii lituaniene, ea avea nu patru, ci două paradigme accentuale. Mai târziu, ca rezultat al acțiunii unei reguli, numită acum legea lui Saussure, în anumite cazuri accentul cuvântului și-a schimbat locul, fapt pentru care fiecare paradigma s-a descompus în două.

Subproblema 1. Arătați care dintre paradigme accentuale au fost unite mai înainte într-o paradigmă.

Subproblema 2. Descoperiți cum au arătat cele două paradigme accentuale inițiale.

Subproblema 3. Formulați legea lui Saussure.

Notă. *ž* este consoană; *N* arată o pronunțare specifică (nazală) a vocalei precedente.

Succes!

Autori ai problemelor: Boris L. Iomdin (№1), Xenia A. Ghiliarova (№2), Ivan A. Derjanski (№3, №4), Alexandr M. Luboțki (№5).

Redactarea problemelor: Alexandr S. Berdicevski, Dmitrii V. Gherasimov, Xenia A. Ghiliarova (*red. princ.*), Stanislav B. Gurevici, Ivan A. Derjanski, Boris L. Iomdin, Leonid I. Kulikov, Alexandr B. Letucii, Alexandr M. Luboțki, Elena V. Muravenko, Maria L. Rubinstein.

Traducere în română: Vasilka I. Aleksova.

⁵ *Limba lituaniană* face parte din ramura baltică a familiei limbilor indo-europene. Se vorbește de aproximativ 3 milioane de locuitori în Lituania și în alte țări.